

Syv små (knap så) ensomme arkæologer

- om det regionale samarbejde i Storstrøms Amt

Af Thomas Roland, museumsinspektør/arkæolog, Næstved Museum

E-mail: tro@naestved-museum.dk

Ved årsskiftet 1995/96 skete der markante forandringer i den kulturelle struktur i Storstrøms Amt. I 1996 gik nemlig dette sydøstdanske amt med i de daværende kulturregionsforsøg med fire års "kulturelt selvstyre", der siden er blevet fortsat under en særlig kulturaftale med Kulturministeriet. Allerede omkring 1980 havde de fire arkæologiske museer i Storstrøms Amt forsøgt at etablere et samarbejde ved at fordele opgaverne i amtet efter perioder, således at hvert museum var fuldt ansvarlig for ét fagområde (forhistorisk arkæologi, middelalder arkæologi etc.). Forsøget strandede dog efter en tid, fordi der manglede ressourcer til at gennemføre arbejdet i fuldt omfang. Alene transportudgifterne sprængte alle rammer. De næste ca. 15 år passede hvert museum derfor igen sit eget snævre, geografiske arbejdsområde for alle perioder.

Samarbejde og Åbne Samlinger – kulturregionsforsøget i Storstrøms Amt

Med kulturregionsforsøget blev museerne i Storstrøms Amt atter kastet ud i et mere formaliseret samarbejde, hvilket på mange områder betød en forbedring af vore forhold. Som et væsentligt, konkret eksempel kan nævnes, at amtet valgte at afsætte midler til projektet "Åbne Samlinger", der dels skulle samle museernes hjemmesider under én hat (de færreste af os havde i øvrigt en hjemmeside på dette tidspunkt !), dels via Internettet lette publikums adgang til oplysninger om samlingerne. En kongstanke var og er således, at alle museernes genstande skulle være tilgængelige på nettet med oplysninger og foto - et pionerprojekt, hvis endelige gennemførelse dog pga. ressourcemangel trækker ud (hjemmesiden Åbne Samlinger kan findes på www.aabne-samlinger.dk). Der blev til formålet ansat en web-redaktør på fuld tid, i første omgang til at udvikle hjemmesiderne og efterfølgende til at vedligeholde og udbygge disse. Da forsøgsperioden blev afsluttet med udgangen af 1999, besluttede amtet lykkeligvis at fortsætte, hvad der var blevet påbegyndt, som nævnt gennem en særlig kulturaftale. Politisk gik man i denne omgang videre ved at fordrø stærkere regionalisering, hvilket for museernes vedkommende faldt på plads i efteråret 2001. Museernes og arkivernes regionale samarbejde er således blevet lagt i faste rammer, idet hvert museum har fået tildelt et fagområde, indenfor hvilket det har det regionale koordinerende hovedansvar, eksempelvis nyere tid, geologi, kulturmiljø, IT men altså også arkæologi. Samarbejdet indenfor sidstnævnte skal i det følgende beskrives en smule nærmere.

En lille flok – arkæologien i Storstrøms Amt

I Storstrøms Amt drives arkæologien fra fire forholdsvis små, selvstændige lokalmuseer (Lolland Falsters Stiftsmuseum, Museet Falsters Minder, Sydsjællands Museum og Næstved Museum), der med én til halvanden arkæolog hver især betjener ca. 50.000-70.000 sjæle. Med denne sparsomme bemanning er fagkollegaerne på de enkelte institutioner således få eller ingen. Endvidere er midler til kurser, seminardeletagelse, studieture, bogindkøb og tilsvarende foranstaltninger, der kan opretholde og udvide den faglige ballast, sparsomme, og donten på de enkelte museer kunne nemt blive en temmelig ensom og lukket affære.

Det er derfor til stor inspiration via det regionale samarbejde at være blevet tilknyttet et fælles netværk i form af det amtslige, arkæologiske fagudvalg. Denne gruppe omfatter forhistorikere såvel som middelalderfolk inklusiv den udførende arkæolog ved Middelaldercentret (Nykøbing).

Selv om dette står uden for de statsstøttede institutioner, har det været naturligt at inddrage centret i samarbejdet, idet vi synes det er vigtigere at understrege og udnytte de faglige fælles styrker, end se på de enkle institutioners tilskudsmæssige stilling.

Arkæologiudvalget mødes ca. hver anden måned, og seancen indledes hver gang med en faglig orientering om igangværende arbejder og projekter. Dermed holdes alle til stadighed orienteret om hele amtets arkæologiske aktiviteter. Dette er ikke blot interessant ud fra almindelig arkæologisk nysgerrighed men også af stor værdi for vurdering og prioritering af egne opgaver. Samtidig fremlægges diverse af hverdagslivets små problemer, det være sig vanskeligheder med at tolke en netop fremdraget ”mystisk” anlægsform eller nærmere bestemmelse af et genstandsfund, hvor en diskussion med fagfæller er frugtbar. Derud over diskuteres diverse politiske og økonomiske forhold af fælles interesse. Dette kan omfatte alt fra interne problemer på de enkelte museer over diverse nye tiltag i kommunalt og amtsligt regi til sager vedrørende Kulturarvsstyrelsen. I det forgangne år har i denne forbindelse den nye museumslov naturligvis været et ofte diskuteret emne. De fælles møder og diskussioner har i særdeleshed været værdifulde efter 1. januar, hvor alle jo har stået noget famlende over for, hvorledes loven skulle administreres og forvaltes. Hér har den fælles udveksling af erfaringer og tanker helt klart været medvirkende til, at vi (endnu !) er kommet forholdsvis helskindet igennem forandringerne.

Vand og Vendere – arkæologigruppens fællesprojekter

Ud over de løbende sager har arkæologiudvalget gennem årene stået for en række fællesprojekter. Dette gælder bl.a. den række af udstillings-, Internet- og aktivitetstilbud, der blev lanceret samlet i forbindelse med Middelalder '99. Hertil blev der i øvrigt også knyttet en fælles publikation om middelalderens spor i vort virkeområde finansieret af Storstrøms Amt selv. Det gode samarbejde må endvidere siges at være direkte årsag til, at vi efterfølgende fik mulighed for at slå en klo i en temmelig stor sum amtslige penge, der ved slutningen af 1999 kunne stilles til rådighed til et regionalt forsknings- og formidlingsprojekt. Den fasttømrede arkæologigruppe handlede hér hurtigt og fik sammensat ”Venderprojektet”, hvis mål var at beskrive de ikke særligt velbelyste vendiske spor i området fra vikingetiden og tidlig middelalder. Til formålet blev arkæolog Anna Elisabeth Jensen på Museet Falsters Minder frikøbt i et år, hvor hun gennemgik alle amtets arkæologiske samlinger og magasiner, Nationalmuseet, de skriftlige kilder, etablerede kontakter til andre forskere etc. Det færdige katalog er selvsagt til stor nytte i sig selv, men ikke mindre væsentligt er det, at vi har fået ”opgraderet” en kollega, der nu besidder en værdifuld specialviden til gavn for os alle. Dette er yderligere blevet accentueret af, at Nationalmuseet fandt Anna Elisabeths indvundne viden så attraktiv, at de skaffede hende midler til endnu et års frikøb, bl.a. for at hun kunne overføre kataloget til elektroniske kort. På denne vis blev vindingen dobbelt, da vi nu også besidder en MapInfo ekspert (og kommende instruktør ?) inden for egne rækker. Uden at skulle trætte for meget, er det dog væsentligt også at nævne, at der foregår tilsvarende samarbejdsprojekter på tværs af faggrupperne. Sidste år gik f.eks. udvalgene for arkæologi, nyere tid, kunst, formidling samt arkivkonsulenten sammen om projektet ”Alle Tidens Vand” og skabte i fællesskab en lang række udstillinger, foredrag, ekskursioner o. lign. i amtet.

I en bus på bageste sæde – det uformelle møde med lokalpolitikkerne

Blandt det regionale samarbejdes virke tæller også fællesekskursioner, der både omfatter Museumsfagrådets årlige studieture og arkæologiudvalgets egne faglige ekskursioner. Førstnævnte har som det primære mål at besøge amter og landsdele med anden strukturel opbygning af museumsvæsenet. Da også amts- og kommunalpolitikere deltager i disse ture, gives der mulighed for at sætte vore egne forhold i relief under diskussion med de ansvarlige politikere. De årlige studieture er dermed et vigtigt forum til at få politikkerne i tale under mere uformelle former, hvilket ikke er en uvæsentlig del af udbyttet for begge parter. Diskussionerne kredser ofte om

spørgsmålet om hvorvidt og i hvor høj grad det vil være fordelagtigt med en stærkere centralisering af museumsstrukturen i vort eget amt. Fra politisk side er spørgsmålet hovedsageligt: er der penge at spare, og fra vor side: vil det kunne lette og styrke det daglige arbejde og højne det faglige niveau ?. Svaret er selvfølgelig ikke entydigt, men væsentligt at få drøftet fra begge sider af bordet. Og givet er det, at overvejelserne fra disse studieture har været med til i fællesskab at føre os frem til den lidt mildere udgave af den centralistiske idé, der nu fungerer her i amtet, hvor hver enkelt museum som nævnt er tildelt et særligt regionalt koordinerende ansvarsområde. En stor faglig tilfredshed giver endvidere arkæologigruppens egne faglige ekskursioner, hvor vi i fællesskab opsøger store europæiske udstillinger eller andre mål, der kan skabe kontakt til udenlandske kolleger. Sådanne små pust er altid forfriskende og inspirerende i hverdagen.

... men tid og økonomi sætter grænser

Alt i alt kan det således fastslås, at det arkæologiske samarbejde fungerer temmelig lykkeligt i Storstrøms Amt. Der er selvfølgelig altid lidt knaster, der skal bearbejdes, men det må siges, at de oftest påføres udefra, da en usædvanlig enighed som regel præger arkæologigruppen. I travle tider, hvor hverdagens gøremål tager overhånd og man må forsømme den kollegiale kontakt, bliver det i særdeleshed klart, hvor vigtig den faktisk er. Et lidt tættere forhold og samarbejde om det egentlige arkæologiske arbejde er måske derfor et af de områder, der skulle udbygges. Som sagerne (læs: økonomien og bemanningen) i øjeblikket står, må dette dog nok siges at være et urealistisk ønske. Tiden til den slags "ekstravagance" - at ville drive direkte fælles forskning - er ganske simpelt ikke til stede.

Økonomi og fysiske barrierer begrænser også samarbejdet i andre sammenhæng. Trods de gode viljer er der f.eks. således endnu ikke blevet foretaget fælles indkøb af udstyr til museerne, selv om det flere gange har været på tale. Man kunne jo udmærket forestille sig de fire gravende institutioner gå sammen om køb af mere avanceret udgravnings- og opmålingsudstyr, som af økonomiske grunde er uopnåeligt for det enkelte museum. Den fysiske afstand i det vidtstrakte amt, har dog altid fået os til at tøve, så indtil nu er det blevet ved almindeligt gensidigt udlån af udstyr til større udgravninger og lignende. En form for "fællesindkøb" udgør dog amtets konserveringscenter, som alle museerne benytter sig af via et fordelingssystem af andele, og som er opstået som en direkte følge af kulturregionsforsøget. Det har været overvejet på samme vis at ansætte en grafiker, rentegner og MapInfo-ekspert, der kunne betjene alle fire arkæologiske museer. Dette har dog måtte blive ved ønsket - primært af økonomiske årsager.

Samlende kan det nok konkluderes, at vist ingen af os føler vi fungerer som eet stort museum, (hvilket muligvis ellers nok er amtets ønske) og om det nogensinde kommer dertil, er nok tvivlsomt. Personligt mener jeg dog heller ikke dette er strengt nødvendigt. Hvert museum har sine traditioner og karakteristika, der fint kan indpasses i et regionale samarbejde og ikke bør opfattes som en hæmsko - tværtimod udgøre forskellene måske en del af dialogens styrke.

Som det fremgår, er det ikke så meget på den fysiske som på den mentale side, at det amtslige samarbejde i Storstrøms Amt giver sig udslag. Et af de vigtigste resultater af samarbejdet er derfor nok, at vi på de enkelte museer i langt højere grad er begyndt at tænke regionalt, også i vor hverdag. Et mål der i øvrigt ligger i fuld forlængelse af de politiske ønsker. Afstanden mellem museerne er således på mange områder blevet formindsket betydeligt. På det mere personlige og arbejdsmæssige plan giver samarbejdet endvidere helt klart en stor tilfredshed, idet den stadige kontakt til gruppen af kolleger i hvert fald til en vis grad afhjælpe den faglige ensomhed, der ofte er virkeligheden på små museer.